

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 12. V Ljubljani, 1. decembra 1893. Leto XXIII.

O kólik čúdež je otròk nedolžen . . .

O kólik čúdež je otròk nedolžen!
 Nebrojnih dél v vesoljnem bôžjem stvarstvu
 Slabòtno dete je najdražja stvar, —
 Človeškemu ga ni zaúpal varstvu
 Nebés in zèmlje večni Gospodár:

Izročil dete Bog krilatcem je nebésnim,
 Da čuvajo pred zlom ga dušnim in telesnim.

O kólik čúdež je otròk nedolžen!
 Sin Božji sam vršít nebá povelje
 Kot ljubo dete je prišel na svet,
 Okusil sam bolést je in veselje,
 Ki spremlja rósne hipe mladih let —

Pokoren stářišem, še bolj Bogú pokoren
 Z detinstvom svojim vzglèd mladini dal je vzoren.

O kólik čúdež je otròk nedolžen!
 Nikómur ni z objemom vročim jávljal
 Ljubezni svoje naš Gospod in Bog, —
 Enkràt le, ko je truden blagoslávjal,
 Objemal in poljubljal dece krog —

Takrat ljubezen vso neskončno, neizmérno
 V otroške duše dnò je vkoreninil véрно.

O kólik čúdež je otròk nedolžen!
Naj človek tudi zadnjo kál krepósti
V nemirni duši zlobno je zatrl,
Naj mu v prevári britki vže v mladósti
Ljubezni čut do bližnjika zamrl,

Če béden vero vsò v človeštvo je izgubil —
Kot nékdaj v boljših dnéh otròka bo-še ljubil.

O kólik čúdež je otròk nedolžen!
Kot božji dih je njemu čista duša,
Temni je niti jedna pòdla strast,
Nebeških rádoti sladkóst okuša,
Neznana ji je zemska slava, čast, —

Gorjé, kdor bi razdjál ta dušni ráj detinski, —
Potòpi v dnò morjá zločinea kamen mlinski!

O kólik čúdež je otròk nedolžen!
Z nijednim grehom on Bogá ne žáli,
Prijatelj, brat mu je vès zemski rod.
Pognále v njem še niso grešne káli —
Zató slovesno vèlel je Gospod:

Če ni kot ta otròk vesoljni rod človeški,
Na veke mu zaprt uhòd je v ráj nebeški!

O kólik čúdež je otròk nedolžen!
Zató otròk postani, kdor preráno
Izgubil srečo je detinskih let —
In mir nekđánji v srce razbrzdáno
Z otroško srečo se naséli spet, —

Potèm otròk kedáj nebeškega Očeta
V presladko prejmeš last na vek — nebesa sveta.

—*—

Jos. Volc.

Nesreča nikoli ne spi.

I.

z gajske šole so se vsuli pred dvema zimama ob pol štirih popóludne otroci: najprej učenke, nekaj pozneje pa dečki. In kar čuditi se je bilo, kako lepega vedenja se naučé nekateri učenci v šoli, katerih sicer ni drugega, kakor skakanje in tekanje, nagajanje in prerivanje pa upitje. Posebno ta dan je bilo dvakrat neumljivo, da ni napravil ta ali óni képe ter je hudomušno zadegal v továriša, ko je bil tako lepo južen sneg in skoro nič mraz. Toda šola je šola, v kateri se marsikaj izvé, tudi to, da se nikakor ne spodobi képati se sredi ceste, kjer bi lahko priletela kepa na okno obcestne hiše ali na ljudi, ki hodijo po svojih opravkih. Ta nauk je sicer lep in resničen, vender bi ga utegnil marsikdo pozabiti, zato gleda navadno gospod učitelj za učenci, ki hodijo kajpada vsi lepo mirno in počasi. Ko

se pa skrijejo za prvo hišo na ovinku vže bolj proti koncu vasi, takrat se pa najporédnejši ozró, ni li kje kake nevarnosti, potem pa — hopsasa! hopsasa! saj nismo več v šoli, ampak zunaj vasi mej samim poljem.

Tako je bilo tudi tisti dan pred dvema zimama. Ko so se poizgubili domači gajski šolarji po svojih doméh ter oddaljenéjši dospeli na polje, začelo se je za slednje še le pravo življenje.

„No, sedaj smo pa brez skrbij! Gajci nas ne vidijo, ki bi nas précej zatožili v šoli — seveda nevoščeljivi so nam: sami se nikoli ne smejo képati, ker so vedno gospodu učitelju pred očmi — kar je pa nas, i nù, radi si malo okrajšamo dolgo pot.“ Takó je govoril Gradišnikov Jurij, največji in najnagajivejši učenec popóludanske šole, ter stiskal debelo képo snega, potem pa jo je vrgel za deklicami, ki so bile kakih trideset korakov spredaj. Padla je ravno préd nje. To so se je ustrašile ter zagnale vrišč in krik, kakor bi se bilo podrló pol svetá! Nekaj jih je steklo naprej, druge so skočile na kraj ceste, najpogúmnejše pa so se obrnile ter jele oštevati Jurija, kateri se jim je poredno smijal in delal novo kepo. Pa menite, da se je Jurij kaj zmenil za kako besedo? Kaj še! Še večje kepe je lučal za njimi. Drugi dečki pa tudi niso samó gledali — zakaj kepanje je nalezljivo — in kmalu je bila, dejal bi popolna vojska, ker so se tudi nekatere deklice postavile dečkom v bran. No, saj lahko verujete, da je moralo biti kaj prav posebnega, če se je še Ščinkovčev Peter razvnel ter se jel kepati, ki je bil vender vedno miren in pohleven kakor jagnje. A ta dan ni odnehal, da-si mu je Žličarjeva Anica, ki je z Ratarjevo Malko nekoliko zaostala za tovarišicami, s kepo odbila pokrivalo z glave. To ga je še le razdražilo, da je stekel za njima.

„Peter, nikári! saj te Anica ne bode več kepala,“ prosila ga je Malka, ki se je strašno bala mrzlih kep. A Peter je ni uslišal, marveč uprav namerjal, da vrže kepo ravno vánjo. Malka z Anico je bežala préd njim ter gledala nazaj, da bi se umaknila, kadar bi Peter vrgel. Toda ni se ji posrečilo; kepa ji je priletela naravnost na život.

„O joj! Anica, pomagaj!“ zakričala je ta hip tako silno, kakor bi jo bil prestrelil s kroglo ter se mahoma sesedla.

„Jeden sovražnik je vže mrtev,“ ponorčeval se je Peter in nekateri drugi so mu pomagali.

„Malka, ne bodi vender tako boječa ter vstani, da se ti ne bodo posmehovali,“ tolažila je Anica svojo prijateljico; a le-tá je le vzdihovala ter se ni ganila in tudi ne odgovorila. Še le za nekaj časa, ko jo je jela Anica vzdigovati, zastokala je še silneje: „Nè, nè! nè me premikati, joj, moja noga!“

Sedaj pa je zapazila Anica, da leži Malka nad malim mostičem, kateri vodi čez jarek s polja na cesto, in da ima desno nogo globoko v jarku, ker je bila ravno tam jednega trama polovica odlomljena. Seveda sneg je pokrival mostič in učenki nista videli, da je nevarno tjà stopati; pa če bi tudi snega ne bilo, saj Malka ni imela časa gledati pod noge, ker se je nazaj obrnjena ogibala Petrove kepe.

„O Marija nebeška, če si je Malka nogo zlomila!“ zakričala je Anica prestrašena. „Pomagajte!“

Kakor bi bil odrezal, tako naglo se je umirila večina kepačev; vsi poparjeni so tekli na mesto, kjer je ležala Malka — zares z zlomljeno nogo.

„Kdo te pa je, Malka?“ poizvedoval je Gradišnikov Jurij. „Takòj ga povajlam v snegu.“

„Peter, ti so jo — le stoj!“ izdala je Petra Žličarjeva Anica, ki je jokala ob Malki.

Slaba bi se bila godila tedaj Petru, Jurij ga je namreč vže držal za roko, mnogo pa jih je kričalo: „Le ga, le ga, le dobro ga daj!“ Toda sedaj se je zasmilil Malki, zato je poprosila: „Jurij, nikári! Saj me od kepe nič ne boli, samó noga.“ Pa je vnovič zajokala.

Poleg tega je še tačas pridrčal Jurijev oče s sanmi iz mlina gredé mimo otrok ter ustavil konja, ker je bila polna cesta otročjega drobiža misleč, da bi šli radi k njemu na saní.

„Ali se mi ne poberete s pota! Saj se ne bo nihče peljal, nè, le hitro s pota!“ Tako jih je nalašč podražil, saj drugače jih je vselej naložil, kolikor jih je le mogel. Ko je pa izvedel, kaka nesreča je zadela Ratarjevo Malko, položil je samó njo na prazne vreče poleg sebe, druge je pa vse odgnal.

„Kolikokrat sem vže dejal — pa vse zamán! — da boste kdaj komu kaj naredili, ker ste tako neugnani! Pa tá-le naš je vedno najnespametnejši. Vem, da si ti začel!“ Takó je ošteval vse od kraja in še posebej Júrija.

„Vaš, vaš!“ pritrjevali so mu nekateri, katerim se je začel smiliti Ščinkovčev Peter, jokajoč odločen od drugih. Siromak ni nameraval nič hudega, samó nekoliko napoditi je hotel deklici, pa se je zgodila taka grôzna nesreča! Kar vedno mu je hodila pred oči Malka, ki se ne more opreti prav nič na desno nogo; in ni se mogel iznebiti te podobe, da-si je zamižaval. Ubogi Peter!

II.

„Kje se neki danes Peter mudi, da ga ni iz šole?“ popraševala se je Ščinkovka tisto popóludne pogledavši na uro, katere kazalec se je bil vže precej daleč pomaknil čez četrto. Od ure pa ji je ušel pogled skozi okno na cesto, po kateri bi kil imel priti Peter. „A, sedaj bode pa vsak čas tukaj, drugih je vže cela kôpa tam-le pri Ratarjevih. Toda, kaj pa imajo? Kaj prekladajo s saní? Ni lí to Malka?“

Rekši je šla radovedno iz hiše ter stopala urno proti Ratarjevim, kamor ji ni bilo treba daleč hoditi. Prav takrat, ko je dospela blizo saní, prikazala se je na hišnem pragu tudi Ratarica. In sedaj sta izvedeli dve materi nakrat prežalostno novico: Malkina je glasno zaplakala uzrši pohabljeno hčer bridko pa je tudi zajokala Petrova, ker je bil njen ljubljeneec kriv take nesreče. Težko je določiti, kateri je bilo huje! Zakaj Malkina nesreča je bila sicer vidnejša in zato nje mati silno žalostna, a Petrovo mater je nepopisno bolelo srce, ker je bil uprav njen Peter to zakrivil.

Toda, kje je Peter? Sedaj še le ga je pogrešila mati.

„Kje pa je Peter, nesrečni naš Peter?“ popraševala je šolarje, ker ni nikjer ugledala svojega sina.

„Pa res, kje je ostal Peter?“ spogledovali so se tudi otroci med seboj. „Ves čas je šel za nami, kam je izginil sedaj? Kaj ni šel domóv? — Najbrž je vže domá. Domá bode, domá.“

In Ščinkovka se je vrnila domov, da bi s Petrom skupaj točila solzé. A Petra ni bila nikjer.

„Kaj, Peter še ni prišel iz šole, Tona?“ nagovorila je najprej hčer v veži.

„Ali si kaj videl Petra?“ poizvedovala je pri hlapci na dvorišči. Toda vsi: hči, hlapec, pozneje tudi mož — vsi so ji odgovarjali: „Nè, nič.“

„Sedaj si pa domov ne bode upal,“ jela je tarnati mati ter jim razložila, kaj se je bilo pripetilo.

„Ej, tako pameten je pa menda vže, da se ne bode bal domov, saj Malke ni poškodoval nalašč. Kolikokrat je vže kdo vrgel kako kepo, pa zato ni zlomil nikomur noge. Kar je, sedaj je: predrugačiti se ne dà nič. Le potrpite, Peter se vže vrne, kam pa hoče v mrazu in snegu?“ Tako je tolažil in precej potolažil oče sebe in družino. Toda varal se je. Stemilo se je vže, veter se je presukal in jela je piskati strašno ostra burja okrog oglov, naredila se je ščasoma črna noč, večerja je vže stala na mizi, po Petru so popraševali vže povsodi ter ga iskali po vsi vasi — a ni bilo o njem nikjer ne duha ne sluha.

„Presneti otrok vender, kam se je neki vtaknil, da ima človek take skrbi zaradi njega!“ hudoval se je po malem oče ter velel, naj gredó kar večerjat, češ, iz tal ga ne moremo izkopati, če ga ni. Mati pa ni mogla večerjati. Pokusila je sicer, a brž položila žlico na mizo ter odšla k Ratarjevim, kjer so imeli tudi prežalosten večer. Malka, kateri je začela noga močno otekati ter se razbolevati, stokala je na postelji, drugi so pa trpeli zato, ker bi ji bili radi pomagali, pa ji niso mogli.

„Dober večer, kako je vže kaj Malki?“ izpregovorila je Ščinkovka vstopivši.

„Čedalje bolj jo boli. Jutri na vse zgodaj pojde kdo po zdravnika. O, kako je hudo, če je bolnik pri hiši,“ potožila je Ratarica.

„Moj Bog in Gospod, našega pa ni od nobene strani — pomislite, še sedaj ga ni domov. Kar bojim se zánj v takem vremenu. Da se je to naredilo!“ pravila je zdihujoč ter zajokala, za njo pa Ratarica — —

„Bog vže vé, zakaj je to pripustil,“ oglasil se je Ratar, kateremu je bilo pač hudo, toda solzâ ni mogel gledati; „kaj bi jokali? Malki se bode noga pozdravila, vaš se pa tudi ne bode izgubil, saj ni tako majhen.“

Petrova mati se je nekoliko umirila ob teh besedah ter šla domov, upajoč, da je morda Peter vže domá. Pa ga le še ni bilo. — Odvečerjali so, odmolili — tudi Petra so se spomnili v molitvi — in radi bi bili šli počivat, toda skrb, kje je Peter, ni jim dala mirú.

„Še jedenkrat malo poglejmo okrog hiše; po mojih mislih ne bode daleč,“ nasvetoval je hlapec, ki je najnerajši čakal. In res je zalotil v svislih Petra, ki je mraza kar trepetal.

„Zakaj pa ne prideš v hišo?“ očital mu je na lahno oče, „saj te ne bode nihče snedel.“

„Še prehladil se bodeš! — Tona, prinesi mu brž skledico gorkega mleka. — Kako vender, da si se danes kepal in tako nesrečno naletel?“ pa mu je govorila mati. — In Peter? Tresel se je mraza in strahú ter — jokal.

„No, le nikari se ne boj; nalašč tega nisi storil, to je bila zgolj nesreča — saj ne bode nič hudega. Zdravnik bode naravnal Malki nogo, pa bode zopet hodila.

Kar brž večerjaj.“ Tako je tolažila mati zares tolažbe potrebnega Petra. Vtepel si je bil namreč v glavo nesrečno misel, da ga bodo vzeli orožniki ter ga zaprli. In orožnikov se je on vže od nekdanj neznanško bal, da-si sam ni vedel zakaj.

Naslednji dan je bila zopet šola. Toda Petra ni bilo spraviti od doma, še iz hiše si ni upal. „Ne grem, pa ne grem,“ branil se je; „v šoli me bodo zaprli ter izročili orožnikom.“

„Pojdem pa jaz s teboj, da pojasnim gospodu učitelju, kako je bilo,“ pogovoril ga je komaj oče ter ga vèdel v šolo. In res se ni zgodilo Petru v šoli nič hudega. Gospod učitelj je samó pokazal na Malkini nezgodi, kako lahko se pripeti po neprevidnosti velika nesreča, a Petru ni rekel žal-besede. Vender le-tá si je izmislil kmalu nov strah. Zdravnik je namreč prišel k Malki, Peter pa je sklepal také-le: „Sedaj je zdravnik natanko pregledal nogo, potem me bode pa ovadil.“ In kar med ljudmi mu ni bilo obstanka. Če je le mogel, skril se je kam.

Nekoč je tičal skoro celo popóludne pod skednjem, dokler ga niso našli na pol premrtega in premrazenega. Takrat se je tako močno prehladil, da je obolel in moral v posteljo. Tu pa mu je bilo malone neznosno. Včasih se mu je namreč zazdelo, da čuje stopinje orožnikov, a skriti se ni mogel. In tak strah se mu je često ponavljal, vzlasti kadar se mu je nekoliko blédlo. Še le gospod katehet ga je pomiril, ki ga je prišel tolažit. Dejal ga je tudi v sveto olje ter ga pripravil za neznanó pot v večnost, če bi mu je bilo treba nastopiti, zakaj bil je zeló nevarno bolan. A odslej se ni več bal orožnikov. Samó Ratarjevo Malko bi bil še rad prosil odpuščenja. Toda kako? On ni mogel k nji, ona pa ne k njemu.

Posredovala je zatoraj njegova dobra mati, ki je šla povedat Malki, kaj želi Peter. Tej se je ubožec zeló smilil, ker je toliko trpel zaradi nje, zato mu je sporočila, da ni čisto nič huda nanj in da bo molila zanj, naj mu dobrotni Bog zopet podeli ljubo zdravje.

Peter je bil ves srečen, da je vse poravnano. In ker ga niso več nadlegovale grozeče podobe, boljšalo se mu je tudi zdravje, in pa Malkina molitev mu je izvestno tudi pomagala. S kratka: v štirinajstih dnevih je bil vže na nogah, ozdravljen na duhu in telési. Prva pot mu je bila k Ratarjevim, pogledat, kako je Malki. Tudi nji se je noga hitro celila; opiraje se na palico je vže lahko hodila, po sobi. Vender prezgodaj se je spravila na noge. Kostí se še niso bile dovolj trdno zarastle in hodeč jih je nekoliko premaknila. Zato pa še več kakor mesec dnij ni imela popolnoma dobre noge in je pozneje za spoznanje šepala.

Ko je šla prvič v šolo, bil je prevesel dan za njo, za vse tovarišice in tovariše, vzlasti pa za Ščinkovčevega Petra. Nič se ji niso rogali, ker se je pri hoji nekoliko nagibala na stran, kakor se sploh ne smemo nikoli takim ubožcem, pa tudi tekli niso po poti, da bi ji ne bilo hudo, ko bi morala zaostajati za drugimi. Sploh so bili odslej otroci gajske šole najrédnejši daleč na okrog ter so ubogali učitelja, kadar jih je svaril, naj se ne kepajo, ne skačejo, ne letajo neprevidno, ne plezajo po drevesih, ne hodijo po ograjah in drugih nevarnih krajih. Saj jih je izučila lastna skušnja, kaj se lahko zgodi celó v nedolžni šali. Še Gradišnikov Jurij se je predrugačil, menda se je večkrat domislil vseskozi resničnega reka: „Nesreča nikoli ne spi.“

Spominčice.

(Meliti Rojčevi.)

Kdaj li zrla, oj Melita,
Bodem mili tvoj obraz?
Kdaj li čula govorice
Tvoje ljubeznjivi glas?

Vem, da goslim ti izvabiš
Pesni, divno ki zvené,
Spretno slike da ustvariš,
Kterim se oči čudé.

Vem, da ti si duhovita,
Majke Slave vrla hči,
Da si zvesto nji udana
Od začetka svojih dnij. —

In zatorej danes pletem
Venec tebi v slavo jaz:
Oblačilo belo tvoje
Naj odiči modri pas.

Glej, spominčice od nekđaj
Temu cvetju je imé,
Ko vzpomládi ga nabiram,
Rádost polni mi sreé.

Z rdečo rožo pa okrasi
Čudovitih las zlató
Ter podobna bodeš Vili,
Ki razvnema nas sladkó.

Blagovoljno, oj Melita,
Vzprejmi dar pohlevni moj,
Naj prijazno ga pozdravlja
Ljubi pógled mili tvoj! —

Lujiza Pesjakova.

V molitvi.

Molitveno knjigo sem v roki imel
In skušal pobožno moliti;
A kolikrat duh moj drugám je ušél,
Razžalil Bogá morebiti.

A v kletki je skakal kanarček rumén,
Iz grla mu pesen je vréla.
Ni skrb ga motila, skušnjavec nobén,
To pesen je bila veséla!

Odložil sem knjigo in vzdihnil takó
Na tička se tjà oziraje:
Da mogel kot ti bi moliti lepó
Ne bilo bi bati se graje.

Fr. Krek.

Skovirji maščevalci.

edaj je to bilo, ne vé se natanko. Toliko je pa verojetno, da takrat, ko se je vojskovala v Nemcih dolga vojska, dolga trideset let. In tedaj se je primerilo tole:

Lepa gotiška cerkev je stala v lepem logu. Ptice so pevale okolo nje — pripovedka trdi, da jih je bilo od sile, pa samó takih, ki so lepo pele. — Vselej pa so utihnile, kadar so zvonovi naznanjali, da gredó zdajci pobožni menihi prepovat Bogu hvalnice. Je li, da je moralo biti prijetno v tistem kraji? Pastirji so pasli po gozdu. Toda nobeden ni bil toliko hudoben, da bi bil nastavil žimnico ali ptičnico ter lovil ptice pevke. Pa tudi ni bilo potreba loviti drobnih pevcev. Zakaj neki? Saj je bil ves gozd ptičja kletka — ne kletka — ptičji raj je bil. Da pa živalice niso stradale po zimi, potresali so usmiljeni samostanci — takój ob cerkvi so imeli svojo hišo in vrt — zrnja in semena po deskah, katere so nalašč zato razpostavili po vrtu.

Takó je bilo pred vojsko. Kar Bog udari s to šibo vso nemško deželó, zato ker je potegnila z Lutrom Martinom, tistim preyzetnikom, ki se ni hotel pokoriti Kristovemu namestniku — rimskemu papežu. Umeje se potem takem, da je prihrula tudi v óno tiho zavetje. To vam je bil cvič in vrišé! Vse živalice so priběžale k menihom iskat zavetja. Ti so pa klečali in molili litanije: „Kuge, lakote in vojske, reši nas o Gospod!“ Zunaj po gozdu se je pa razlegal bojni rog. Bobni so ropotali, konji rezgetali, vojaki upili in razsajali ter drli naravnost nad cerkev. Oropali so jo, samostan zažgali, menihe pa razkropili na vse kraje. Mnogo so jih tudi posekali ti kruteži kruti.

Vojske ni bilo več. Cerkev je razpadala, samostan je bil vže popolnoma razrušen. Po razpokah cerkvenega zidovja je nanasla burja prahú in prstí in z njo vred večkrat kako drobno sémence. To je kalilo in kmalu so gledala iz cerkvenih razpok razna zelišča, mahovi in pusto grmičevje. Tiha gróza je obdajala človeka, ko bi bil stopil v oskrunjeno in zapuščeno božje svetišče. Celó ljubi ptički so menda čutili to grózo. Zakaj vsi so zbežali in šli iskat drugam novega domovja. Samó skovirjem in drugim nočnim ujedam je ugajala ta podrtija. Kaj oblastno so moževali po cerkvi in gnezdili na koru in na zidcih, kjer jim je bilo bolje všeč.

To je bila izpremema! Poprej so peli in molili na koru pobožni menihi; sedaj so skovikale in čukale grdoglede ponočne ptice. Poprej so imeli zavetje tukaj nedolžni, drobni ptički, sedaj je bila tu zánje vedna smrtna nevarnost.

Takó je bilo pri tisti cerkvi, ko je prišel nekega dne prédno star menih. Ob palici je priromal čestitljiv mož in pot mu je tekel po zgrbančenem lici.

„Hvala Bogu,“ vzdihnil je, ko je prišel pred velika vrata ter sedel na mahovito skalo. Gledal je dolgo časa razvaline, potem pa zakril suho lice s krčēnima rokama in dolgo sedel nepremično. Ljudje pravijo, da je mož jokal dva dni in dve noči in tugoval, kakor Jeremija na razvalinah Jeruzalemskih. Jokal je takó silno, da si je izjokal vse solzé in da so leté kapajoč na zemljo namakale divjo trto, katera sedaj vsako leto joče, naj jo obrezuješ ali nè.

In ne bodemo se čudili svetemu možu, če je jokal. Bil je on namreč oče Damijan, zadnji samostanski predstojnik. Uhitel je tedaj kruti vojski in dolgo,

dolgo brodil po svetu; živel je strogo in skrómno ter vedno pridigoval trdovratnemu ljudstvu. Ali na stara leta se mu vzbudi vroča želja, da bi videl še enkrat cerkev in samostan, kjer je živel toliko srečnih let. Kar oprtal je bisago pa romal naravnost tjákaj. Ko je mož gledal razvaline na svetem mestu, storilo se mu je inako in spomini nekdanje sreče so mu vstajali v duši.

Ali mož je bil dober. Hotel je Bogu zadostiti nekoliko za silno nečast, katero so mu napravili hudobni vojaki. Zato je sklenil, da ostane do smrti na teh razvalinah. Pokoraval se je, postil in molil. Po cele noči je prebedel pred altarjem in zadostoval križanemu Jezusu za grehe hudobnežev. In glejte! ob takih prilikah ni bilo golčanja in vrišča po koru. Ujede so molčale in pozabljale celó plena, dokler je molil starec.

Še le potem so se vsule skozi okna in prhutale po okolici.

Nekega večera pa pri-deta dva hudobneža prav mimo cerkve. Bila sta prava klativiteza. — Verovala sta samó v denar in razsipno življenje. Zato sta se pa posebno srdila na redovnike, ki so prav te lastnosti po-

pred razpadajočo cerkev. Tedáj se pa začuje po prostoru kakor bridek vzdih. Klativiteza sta slišala.

„Ali si slišal?“ vpraša mlajši.

„Nekaj je bilo, dà. Menda ta sodrga še po smrti ne miruje. Čaj, morda se še oglasi. Potem mu pa zaprem sapo za vselej.“

Takó je miril svojega pajdaša, ki se je vender še nekoliko bal. Kmalu zopet odmeva globok vzdih ob praznih stenah in pa tele besede je bilo razločiti: „Oče, saj niso vedeli, kaj so storili, odpusti jim, prosim te!“ Pa je bilo zopet tiho.

„Ahà, tukaj imava nekega ptička, ki je menda ušel meču. Če oni niso vedeli, kaj so delali, vem pa jaz, kaj bodem storil.“

In kar šel je po prstih proti koncu cerkve, od koder je prihajal glas. Luna je tedáj priplavala izza oblakov in motno razsvetlila tiho samóto. Tedáj sta videla zlobneža pred altarjem sključeno meniško postavo. Kdor bi imel le količkaj strahú

bijali z besedo in vzgledom.

„No, takó-lé naj bi se pokazalo in posvetilo vsem cerkvam, kakor tej le tukaj; presneto bi se dobilo denarja, pa mir bi imeli pred vednim kričanjem tistih dolgosuk-njarjev.“

Tako je besedoval starejši mlajšemu továrišu, ko sta prišla

bridek vzdih.

božjega še v sebi, presunil bi ga ta prizor, da bi padel na kolena in se trkal na grešne prsi.

Ali ta dva sta vže davno omrznila za vse nadzemesko. Vražji nasmeh je legel — starejšemu — na lice; izdrl je bodalce in — zabodel meniha.

„Oče, odpusti jim . . .“ razlegalo se je zategneno po zidinah in Damijan je ležal mrtev pred altarjem. Kri je vrela iz srca, katero je tako ljubilo svoje sovražnike. Ali komaj je jeknil sveti mož, zaženó skovirji in sôve silen hrup pod stropom. Glasi so bili tako odurni in grozeči, da se razbojnika poloti strah. S krvavim bodalcem dere iz cerkve in maha okolo sebe, kakor bi hotel odganjati preganjalce. Zakaj ujede so tropoma frčale iz cerkve. Mlajši tovariš se je pa drvil za njim. Ali v tem, ko maha oni z bodalcem, zadene v prsi svojega spremljevalca, da se takòj zgrudi na zemljo.

„Joj, mene si zaklal,“ zakriči obupno in grda kletev je bila zadnja beseda nesrečneža. Tedàj se še le obrne stari kosmatinec in se zavé, kaj je storil. Ob prijatelju je stal in si ruval v divjem srdu lasé. Nad njim so pa kričali skovirji, ki so se krohotali dejanju in bili veseli, češ, mi smo maščevali smrt menihovo. Takrat se pa vzbudi v razbojniku črv vesti, ki je vže dolgo miroval. Zato je pa glódal sedàj toliko bolj pereče. Divjal je zlodejnik po hosti, tulil kakor divja zvér. Ljudje so se ga bali in strašili neposlušne otroke z njim.

Begal je, kakor nekđaj Kajn. Nikjer ni imel mirù. Po noči se mu je prikazoval menih. Rana mu je zevala na prsih in z roko je pretil razbojniku. Skovirjev in ptičev se je takó bal, da je bežal pred njimi in pogosto iskal pomoči pri ljudéh. Ti so trdili, da je zbláznel. Mi bi pa rekli z Martinom Krpanom:

„Če se človek zasukne s prave poti, naj bode še tako močan pa se vender boji, če veja ob vejo udari.“

Basnigoj.

O polnoči.

jeminasta — o polnoči!“ tako se čudi morda marsikdo pridnih „Vrtčevih“ čitateljčkov, „o polnoči pa menda nisem bil še nikoli zbujen. Nè, nè pomnim. Hù, o polnoči, ko je vse v najslajšem spanji, kaj se utegne neki tedàj znamenitega primeriti?“ — I, kajpada, kadar se zarijejo pod gorko odejo mlade otročje stvarce in tako na lahno zaspé, kakor morejo le nedolžne duše, ter se začénó v spanji smehljati prav kakor angeljčki na podobical -- i, kajpada, potem se ne zbudé tako brž, o polnoči je še mnogo prezgodaj. In naj bi takega zaspančka tudi s posteljo vred odnesli tatovi, pa močno dvomim, da bi se zbudil. Zato je pač opravičeno vprašanje iz mladih ust, kaj neki bi se prigodilo o polnoči.

No, no, saj se dobro poznamo. Sam sem bil na las tak, ko sem bil še v tistih letih, da mi je po zimi mati na peči pogrevala rjuhe, kadar je bilo v spalnici premalo zakurjeno. Kaj sem takrat jaz vedel, kdaj se neha jeden dan ter začne drugi! Toda ščasoma je pa vender-le tako naneslo, da sem slišal biti dva-

najsto uro po noči. Pa ne le jedensamkrat, ampak še celó večkrat. Precej vse natanko razložim, kakor se spominjam.

Prvič sem imel komaj šest let. Jeseni je bilo, več dnij zaporedoma je vže lil dež, da ni bilo za nobeno delo. Ob osmih zvečer smo vže odmolili ter šli spat. Dobro ležemo, kar priteče soseda klicat našo mater:

„Mica, ali ste šli vže vsi spat? Lepo te prosim, vstani no in pojdi pomagat, da pripraviva — z Bogom bodo prišli k našemu strijeu. Tako nanaglo ma ga je prijelo nocoj.“ —

Oče in mati sta vstala ter šla k sosedom, otroci pa smo ostali sami domá. Meni je jela hoditi na misel smrt. „K sosedu bode prišla po strijca, kaj, če bi jo še k nam naneslo.“ Pošteno sem se zbal in le sreča, da nisem bil sam. Kasneje sta se vrnila oče in mati ter povedala, da je strijeu zeló hudo, naj molimo zánj. Ko so ugasnili luč, vtaknil sem glavo pod odejo, da bi pač smrt ne zagledala mojega vratú, ker bode hodila morda prav blizu nas. — Zaspal sem. Tedáj pa se mi je zasanjalo, da je stopila prav natihoma v spalnico — sama živa smrt. Jaz sem sedel takrat — takó se mi je zdelo — na postelji ter se je tako ustrašil, da nisem spravil nobenega glasú iz grla, ko sem hotel poklicati očeta na pomoč. Smrt me ostro pogleda, zamahne s koso in moja glava se zvali po tleh. Toliko sem še videl — da-si vže brez glave — kako se je pokazala na vratu kri, potem pa nisem mogel dihati, v grlu me je preveč dušilo, še slednjič poskusim zasôpsti, zamahnem z obema rokama ter se — zbudim. In tedáj mi je odleglo; odgrnil sem namreč odejo, katero sem imel poprej pretesno zavito okrog glave, da nisem mogel prosto dihati. Da bi se prepričal, ali sem živ ali mrtev, potipal sem se za vrat ter dognal, da je še nepoškodovan, da še stoji na njem glava. Vender sam sebi nisem verojel, da živim; kar se izproži na steni ura ter bije počasi dvanajst. No, ker sem slišal urin ropot, potolažil sem se precéj, saj mrtveci ne slišijo. Toda še nisem bil zadovoljen. Zbudim toraj mater, da je prižgala luč. Ko je vse osvetila in ko na tleh ni bilo moje glave, smrti tudi nikjer, in ko mi je razložila, da se mi je le sanjalo, umiril sem se ter kmalu vnovič zaspal. Kaj nè, trda mi je predla, ko prvič nisem spal o polnoči? — Drugič je bilo pa takó-le:

Konec vasi je po noči začel goreti kozolec. Nočni čuvaj je hitro sklical ljudi in nastal je tak vrišč in krik in tek, da so bili naši brž vsi po konci. Da-si sem spal kot tnaló, vender to je bilo pa le preveč! Nakrat sem bil predramljen. Ej, kdor še ni doživel ognja po noči, ta ne vé, kako naglo prežene požar človeku zaspanec z očij. In kako te zbega tisti rdeči žar in čudna svetloba! Sam ne veš, kaj počneš. Tudi jaz sem bil tako zmeden, da sem oblekel suknjico narobe ter capljal za materjo proti pogorišču, pa nisem opazil svoje zmote, da-si je bilo od ognja daleč na okrog vse svetlo. No, hvala Bogu, posebne sile ni bilo: pogorel je samó tisti kozolec, drugo pa so obvarovali. Ko ni bilo več nevarnosti, peljala me je mati domóv in tedáj je zahreščala naša ura ter udarila dvanajstkrat. — Dvakrat toraj, kakor sem vam ravnokar dopovedal, bedel sem ob dvanajsti uri po noči, in glejte, obakrat se mi je slabo godilo. Dal Bog, da bi vam nikdar taki dogodki ne kratili sladkega počitka!

Toda nekoč — bilo je kmalu po zadnjem dogodku — sem se pa o polnoči veselil, kar se je dalo. Veste, kaj je bilo? No, pa uganite, če si upate! — Vže

vidim, da mi ne pogodite tako lahko zastavice, zato vam raje sam povem, da je bilo prav tak čas, kakor je sedaj, ko otroci tako radi ubogajo in molijo ter so tako pridni. Tisto noč, katero nosi sv. Miklavž, zbudil sem se namreč še pred polnočjo — pa stavim glavo, da tudi drugi otroci to noč niso vsi spali in ne bodo nobeno leto, kaj? — in nisem odlegel, dokler ni bila svetilnica prižgana. Radosten sem skočil k mizi ter pregledoval obilne darove sv. Miklavža in mu obetal, koliko molitvic bova zmolila z bratom, kadar vstane še on, ná! pa je udarila ura polnoči.

„Ivan, spat, spat, kaj boš slonel in visel po noči? Jutri se boš še stokrat lahko nagledal. Le hitro ubogaj, da se ne zbudi še Tinček, saj vaju bom poklicala jutri vže na vse zgodaj.“ Tako me je opomnila mati, in slušal sem. Težko sem se sicer ločil od lepih stvari ter obžaloval, da ni vže o polnoči dan. Jeli, kako me je Miklavža dar premotil? Kaj bi neki drugikrat rekel, da bi mi bilo vstati o polnoči? Saj pravim, no pa še rečem: človek na vse pozabi, kadar je v kako stvar preveč zaverovan!

Kar sem doslej pripovedoval iz svojih mladih dnij o vstajanju o polnoči, to so bili le izredni dogodki. Drugače sem spal sredi noči, kakor sploh ljudje, kakor tudi vi. Samó jedenkrat na leto nisem hodil spat do polnoči, bilo je to vselej — na sveti večer. Dà, dà, ta večer pa ne v posteljo, saj nihče ne misli na spanje! Kako neki, ko je toliko novega, toliko lepega in zanimivega! O mraku je pokropil in pokadil oče okrog hiše in po vseh shrambah, da je dišalo povsodi kakor v cerkvi, v kotu sobe je naredil vže prej jaslice, meni pa dovolil, da sem smel sedaj prižgati svečice. Mati je položila na pregrnjeno mizo dva hleba-poprtnjaka, sploh je bilo vse tako slovesno, da nikoli v letu ne takó. Pa še nekaj ne smem pozabiti. Pri naši hiši pekó navadno črni kruh. O božiči pa smo imeli beli, a ne samó to, tudi povitico. Sedaj pa sodite: na sveti večer sem imel te bele povitice, kolikor sem le pozelel, večerja je bila tudi boljša, kakor drugekrati, in za nameček je bil pa še poln pisker kuhanih suhih hrušek v tisti sladki hruševki; no, no, potem pa bodi človek zaspan! Nadalje lepe svete pesni, molitvice, pravljice . . . in drugo! Toda ni, da bi še kaj pravil, saj se ne dá vse popisati, ko bi še tako rad hotel. To je treba doživeti.

Zatoraj pa le čujte letos vsi na sveti večer, pa glejte dobro in poslušajte zvesto, in zagotavljam vas: nikdar ne pozabite tega zares svetega večera. Če bi pa jel kdo dremati proti najstem, zakaj najstem je le najstem, steče naj nekolikokrat po sobi in prešlo mu bode. Seveda v cerkev k polnočnici, kjer je tudi zeló zeló lepo, vas letos morda še ne bodo pustili, premajhni ste še in premraz je tačas. Toda domá pa le čujte do polnoči — saj najbrž niste še nikoli, ter pomislite, da to ni kar si bodi — in pómnite, da je to uro prišel v Betlehemu na svet Jezus Kristus, kateri je prebudil svet iz dušnega spanja, katero je spalo dotlej človeštvo prav tako trdno, kakor mi telesno o polnoči.

Kajtimar.

Zajčji pogovori.

Dolgopétnik.

Doj, to bilo je vihárno,
Ves dan nam takó neváрно!
Še sedáj strahù srcé se
Zajčje hrabro v meni trese.
Je-li se pekèl odprl,
Da bi zajčke nas požrl?
Črne lisaste pošasti
Me hotele so popasti.
Po ušesih še mi krik,
Divji krik zvení in vik.
Strudil jaz sem se nemálo,
Ker sem skakal, kar se dalo,
Zdaj na to, na óno stran,
Zdaj pa spet nazaj drzán.
In takó sem, reči smem,
Pasjim zmedel sled zverém.
Zdaj pa mirno tu počivam,
Slavo urnih nog uživam.

Uhač.

Res je, mnogo skusil ti si,
Toliko ko jaz, pa nisi!
Dobro brusil sem podpláte,
Toda moje glej lopáte!
Oh, kakó bolí močnó
Me preluknjeno uhó!
Tam pri poti, ko pri neki
V stran zavijem se smereki,
Pok! pok! nekaj zagrmí
In uhó me zaskelí.
Zavrtelo se mi v glavi,
Jaz jo pihnem po planjavi
In rešili so me skoki,
Skoki urni in široki.
Ko se pa ogledam prav,
Vidim, da sem ves krvav.
Bodi-si, kosmata kapa!
Da mi le ušlá ni sapa.

Dlakec.

Strijeu, oh! pa vže ušlá je,
Njega nihče več ne zmáje. —
Videl, videl sem možá,
Črno brado on imà,
V roki pa imel je cév.
Psi tulili so: bév, bév!
Strijček letel je nepázen,
Pa zadela ga je kázen.
Mož poméri, bedro eno
Zadnje mu je prestreljeno,
Odstreljen mu tudi rep,
Saj veste, da bil je lep.
Malo časa še se vleče,
Dokler kri mu ne odteče,
Tam končal je pod borovcem,
Dal ne bo pečenke lovcem!
Prav! Mi v grob te bomo dali,
Mi za tabo žalovali.

Sivko.

Oh! po strijeu je hudó mi,
Toda smeh me vender lomi,
Kadar se domislím zdaj,
Kaj sem videl danes, kaj? —
Kaj je tam? — Nekdó leží
Tam pod hrastom in smrčí.
Mož je mlad, lepó obrít,
Malo s slamnikom pokrit.
Skoro, da bi k njemu stopil,
S šapo ga po nosu lopil.
Ali naj zdrobim mu puško,
S torbe vzamem kako hruško?
Kaj pa, ako se zbudi?
Kaj pa, ako res ne spí?
To pri sebi sam si pravim
In po konci se postavim
Osle mu pokažem: ajaj!
Pes pa, koder hočeš, lajaj!

Fr. Krek.

Konjiček.

Konjiček, glej, k sosedu teče
In sosedovemu reče:
„Pojdi zdaj z menoj, Matiček,
Da mi bodeš spet konjiček!
Uzdo bodem ti pripèl,
Sedlo ti na hrbet dèl,

Da za hišo in po njivah,
Po cveticah in koprivah
Dirjal bodeš mi naprèj,
Kakor nisi še dosléj!“
Z ramami Matiček migne
In kazalec k čelu dvigne:

„Tinček, mati je dejála,
 Da me bode kaznovála,
 Ako cvetje bom teptál
 In konjiče se igral —
 Vidiš, da odslej konjiček
 Biti več ne sme Matiček.“ —
 Temno Tinček ga pogleda,
 Taka njemu je beseda:
 „Strahopetnež, naj jezí
 Mati se — le pojdi ti!
 Bodeva pa igri kràj
 Bolj na skrite m zbrala zdàj.
 Dóli za vasjó potòk
 Glòbok teče in širòk,
 Ozka brv pa èz vodó
 Naju tja speljala bo,
 Kjer očesu mamke skrijo
 Naju bo početje zvito —
 Pojdi, le ne boj se nič,
 Lahko mèni si konjič!“ —
 Sluša Tinčka, postojí,
 Meče na okrog očí,
 Ker nikogar ne zapázi,
 Tiho se od hiše splázi. —

* * *

Ej, kakó ognjen konjiček
 Zopet danes je Matiček!

Skače, prha in rezgeče,
 Prst z nogami k višku meče,
 Tinček zadaj pa na vrvi
 Goni ga na ravnost k brvi:
 „Híjo, vranec, híjo, hó —
 Le ne boj se — èrez vodó!“
 Gré konjiček in odzádi
 Tinček ga po hrbtu gládi;
 Gré — na brvi postojí,
 Dalje spraviti ga ni,
 Češ, tu prilika je prava,
 Da razvidi vsaka glava:
 Glej, pogumen res konjiček
 Neposlušni je Matiček! —
 K višku skoči — tal mu zmanjka — —
 Kaj zgodí se — ni uganka:
 Kóplje se, in vodo èisto
 Pije Tinček ž njim takísto! . . .
 Moker, plašen iz valóv
 Vsak ubere pot domóv.
 Kaj pa bo domá, o jéj,
 Misliti ne sme napréj!
 Kaj bi bilo? — Čisto jasno:
 Joka konj in Tinček glasno,
 Mati, kakor je v navádi,
 Vsacega pa s šibo gládi,
 Da mu hlače osuší,
 Nepokornost odpodí.

Modést.

Iz naše vasice.

(Piše Janko Barlè.)

XX.

Oleg Kolaričevega Matijčka in Boginjskega Martina, o katerem sem vam vže pripovedoval, ne smem pozabiti niti Gregoričevega Martina. Ne vem, če sem bil vreden ali ne, ali moram priznati, da sem imel vže takrat, ko sem se še z vaškimi otročaji po vasici naganjal, mnogo dobrih, starih prijateljev, a mej te moram prišteti tudi Gregoričevega Martina.

Hišica mu je stala in še stoji na dolnjem delu naše vasice, tam, kjer se cesta vije vže proti bregovom srebropene Kolpe. Hišica starega kova. Čestitljivo, staro, leseno poslopje se je stisnilo prav ob cesti v senco košatih dreves in kakeršno je bilo takrat, ko se prvič spominjam, tako je še danes. Na jedni strani prostorna soba z okenci in starodavnimi na steklo slikanimi slikami, v sredi veža s kuhinjo, a na drugi strani shramba, kamor se je spravljalo različno kmetsko orodje, živež, obleka i. t. d. Slamnata streha je štrléla precej venkaj, tako da je bilo tudi ob dežji pred hišo na debeli klopi varno zavetje in ugoden počitek posebno ob poletnih večerih. Zato so se tudi ondu zbirali na pogovor vsi prebivalci

dolenjega dela naše vasice. Tu so bili Gomerci, Saškovi, Štravsovi, Kraljevi in drugi, a predsedoval in vodil je pogovor vselej naš Martin.

Odkar ga poznam, izpremenil se ni mnogo. Obrito, suho lice mu je bilo takrat, od kar se ga spominjam, ravno táko, kakor danes, nagubano in zagorelo, oko prijazno kakor danes in beseda moška kakor navadno. Žene mu nisem poznal, umrla mu je še preje, nego sem se zavedal, da sem na svetu. Poznal sem le sina Mihota, kateri danes vže na domu gospodari, hčer Katarinko, katera je omožena v metliški fari in starega fanta, brata mu Jožeta, kateri je neizmerno rad žvečil tobak in pomagal bratu pri gospodarstvu.

Poprijatila sva se najbolj zato, ker sta imela moja roditelja njegovo njivo na hribcu v najemu. Pomagal je vselej, če je kaj treba bilo, a če ni utegnil brat Jože na pašo, prignal je pa sam in takrat je bilo obilo prilike, da sva se kaj pogovarjala. On je pasel živino, no jaz svojo lisko in kadar so šli naš predobri gospod župnik s polja, izvestno so se pri nama ustavili, kjer sta se z Martinom marsikaj porazgovorila. Martin je bil moder mož. Bil je vže v tistih časih ud naše prekoristne družbe sv. Mohorja in bral vse časnike, na katere so bili gospod župnik naročeni, toraj je tudi nekaj vedel. Z gospodom sta govorila o vsem, kar se po svetu godí, a jaz sem poslušal in pri tem vračal Martinovo živinico in svojo lisko, da ni bilo kake kvare. Oj, poslušal sem prav rad tiste pogovore, da-si še marsikaj nisem pravo razumel. Kadar ni bilo Martina na paši, to sem se izvestno ustavil pri njegovi hišici, ko sem gnal lisko od Kolpe, kjer sem jo napajal. Pametna živalica, da nikoli tega. Jedino napako je imela, da ni znala govoriti. Jaz mislim, da je uprav liska največ naredila, da še danes tako zelo ljubim živali. Ona se je pred Martinovo hišo sama ustavila a jaz sem sedel gori na klop k Martinu, ali sem pa liski slonel ob vratu in kar premaknila se ni, dokler se nisem poslovil od Martina. Veste, da sem ga ljubil in on tudi mene. Vedno je imel kako stvarco záme. Bil je jako večš sadjerejec. Najlepše drevje je bilo v vasi pred njegovo hišo in v njegovem vrtu. In sadil je in cepil vse sam, prav po prigovoru:

„Jabolke, hruške in druge cepé,
Cépi v mladosti za stare zobé.“

Ni je bilo vzpomladi, da bi Martin ne bil poiskal v gozdu ali bodi-si kjer koli nekoliko drevesec in jih vsadil na svojem zemljišči. Ne samó, da je sadil sadno drevje, nego pred njegovo hišo si lahko tudi videl slovansko lipo, košate kostanje, belo brezo in drugo lepo drevje iz naših gozdov. — „Naj raste,“ „dejal je, saj ga je Bog ustvaril.“ — In nikdar mu ni bilo drevja dosti, sadi ga še danes, govoreč: „Bode vže koristilo, če meni ne, pa mojim vnukom.“ — In res je napravil okolo svojega stanovanja vse tako lepo, da je vzpomladi ondù vse belo od cvetja in pridne čebelice imajo ondukaj obilo zdrave paše. Še celó ob vaški mlaki je zasadil dehteče akacije in belkaste vrbe, ki mnogo olepšavajo oni kotiček.

Bilo je torej vedno kaj za mene pripravljenega. Zdaj hruške petrovače, zdaj rdeče magdalenke, modre cibore, runke hruške, tepke, a če ni bilo ovočja, pa debeljačin (turšičin) storž, da ga je bilo kaj obirati.

Martin je bil posebno vesel takrat, ko sem se jaz odpravljal v šole.

„Res je, da mi bode dolgočasno po tebi,“ dejal je, „ali prav je, da greš. Tudi jaz bi bil šel, da mi je bilo možno. Le priden bodi in glej, da bodeš kedáj

na čast in ponos naši vasici in nam tvojim rojakom. Nù, ob počitnicah se pa vidimo in takrat nama bode še bolj ugodno, saj bodeš saj kaj vedel povedati, saj se v šoli marsikaj lepega uče.“ —

In šel sem, a ko so se približavale počitnice, veselil sem se razven drugih ugodnostij tudi temu, da se bodem zopet pogovarjal z Gregoričevem Martinom. In pogovarjal sem se, prva leta še v družbi z lisko, a kasneje, ko so vže moji manjši bratci prevzeli to častno nalogo, da pasejo lisko, tudi sam.

Leta potekajo in vsako leto poslušal me je Martin bolj verno, saj sem mu znal tudi vedno več povedati. A ko sem se nekoč vže toliko naobrazil, da sem znal razven drugih stvari tudi nekoliko igrati na orglje, in ko sem prvič igral pri večernicah: „Častimo te“ . . . oj, tedaj je bil Martin srečen. Da mimogrede omenim, Martin je imel, razven drugih opravil tudi to važno in častno opravilo, da je vlekel mehove pri naših orgljah. Meni so se takrat prvič kar noge tresle in od samega strahú skakale po ónih típkah, katere se z nogo pritiskajo in tako mogočno doné, ali Martin je veselo in navdušeno potegoval za one dve vrvi pri mehu, takó, da sem mislil, da kar mehovi popokajo. — „Dobro, dobro Janko“ — dejal je po večernicah, vže znaš, skoraj bolje, kakor tvoj oče.“ — In bil sem ponosen na to hvalo.

Nù, ko sem pa nekoč oblekel črno suktnjo, takrat se je Martin povsem izpremenil. Priklonil se mi je vže od daleč, klobuk dejal v roko in kar odkrit pogovarjal se z menój, takó, da sem ga moral opómneti, naj se zopet pokrije, saj je bil siromak vže precej plešast. Zdaj me je imel mnogoveč popraševati in pogovarjala sva se večkrat in dolgo tam na klopi pred njegovo hišico. Posebno pa je bil vesel, če sem mu prinesel kako knjižico v spomin; prebral jo je po večkrat in čuval kot največji zaklad. In povrnil mi je obilo moj darček. Ko je bilo treba odhajati, in ko je moja mati vže popotnico pekla, takrat je vselej prinesel tako ob mraku gori k nam pod suktnjo, boði si vže petelinčka ali pa kokoško, češ: bodi to Jankotu za pot. Oj dà, bil je plemenita duša, Gregoričev Martin.

Kar je daleč, naposled vender pride, če se potrpi, in tako je prišel naposled tudi čas, da zapojem v svoji domači vasici novo mašo Bogu v čast. To je bilo pripravljanja v domači hiši in kaj ne bi, saj je to samó jedenkrat v življenji. Tudi Gregoričev Martin me je hotel iznenaditi. Čul sem vže poprej, da je dejal: „Ta dan pa mora vihrti na moji hiši slovenska zastava, če jo grem tudi na konec sveta iskat.“ — Sam je šel v Črnomelj po njo k nekemu domorodnemu gospodu, prosil ga in dobil jo je. Bila je dolga, da se je skoraj po zemlji vila, veterc jo je počasi pomikal in njeno vihranje združil s šepetanjem lističev na košati lípi pred Martinovo hišico, kakor da bi hotel vsemu svetu naznaniti, da so v naši vasici slovenska tla, da prebiva ondù dobri slovenski narod.

Razveselil me je Martin, ker vem, da mu je šlo od srca. Spominjam se ga često tudi zdaj v tujini. Ohrani te dobri Bog še dolgo dolgo plemeniti, slovenski starček! — — —

VRTČEVA PRILOGA.

Božična.

Božičnih dni
Otroci mí
Najbolj se veselimo;
Veselja čas
So tí za nas
Mej mrzlo, pusto zimo.

Na slámici
Tam v hléveci
Je Jézušček premíli;
Tjà kliče nas,
Tjà miče nas,
Da tam bi ga častíli.

Kaj hóčemo,
Ker vbógi smo —
V vezílo mu podati?
Zakladov ne —
Ima jih vže;
Kaj tórej darovati?

Sreà želi
Od vseh ljudi, —
Ta dar njemu dopade;
A on nam dá
Oj jábolka
In hrušek polne sklade;

Konjíčev par
Nam dáde v dar,
Vozíček tudi zali;
Še več reěj,
S katérimí
Se bódemo igrali.

A dobrim le
Hudóbnim ne
Delí darí — to vemo;
Zatórej vsi
Otroci mi
Pobožni biti čemo. —

Le hítimo,
Da mu damó,
Česàr smo obljubíli;
Povrne rad
Nam tisočkrat
Vse Jézušček premíli.

Oj Jezus ti,
Glej túkaj vsí
Sreà ti v dar dajémo;
Kaj bóljšega,
Kaj ljubšega
Podáti ti ne vémo.

Častímo Te,
Molímo Te,
Ti čast pojémo véčno;
Daj — druge še
„Božíčnice“
Dočákati nam srečno!

dr. H. Z.

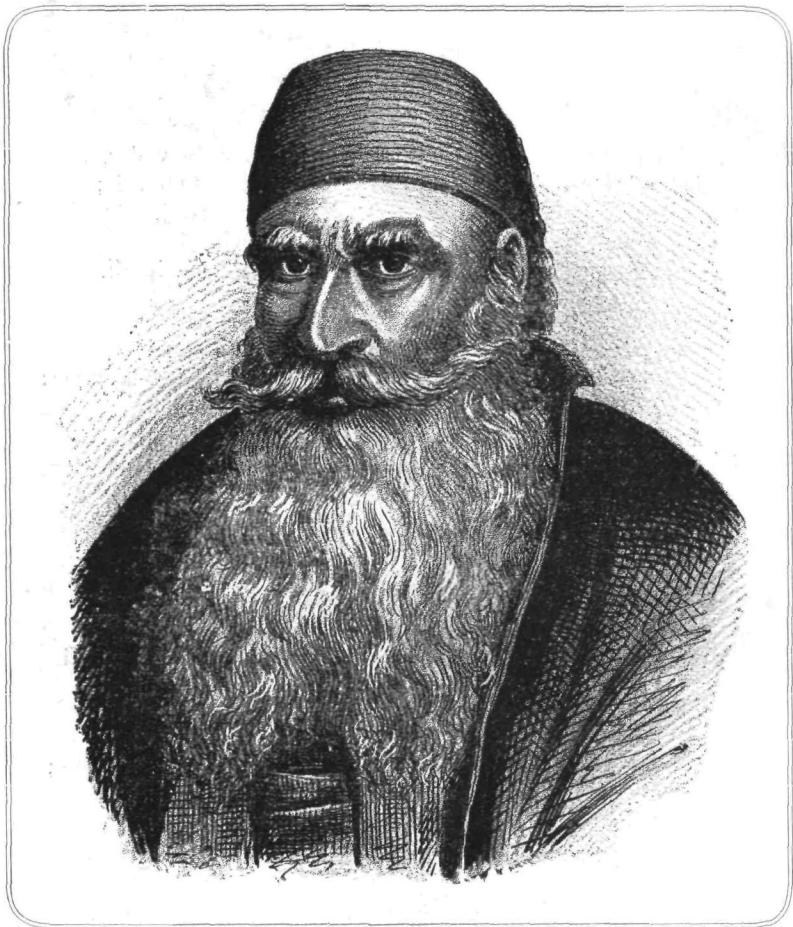

Maroniti in Druzi.

(Zgodovinska črtica.)

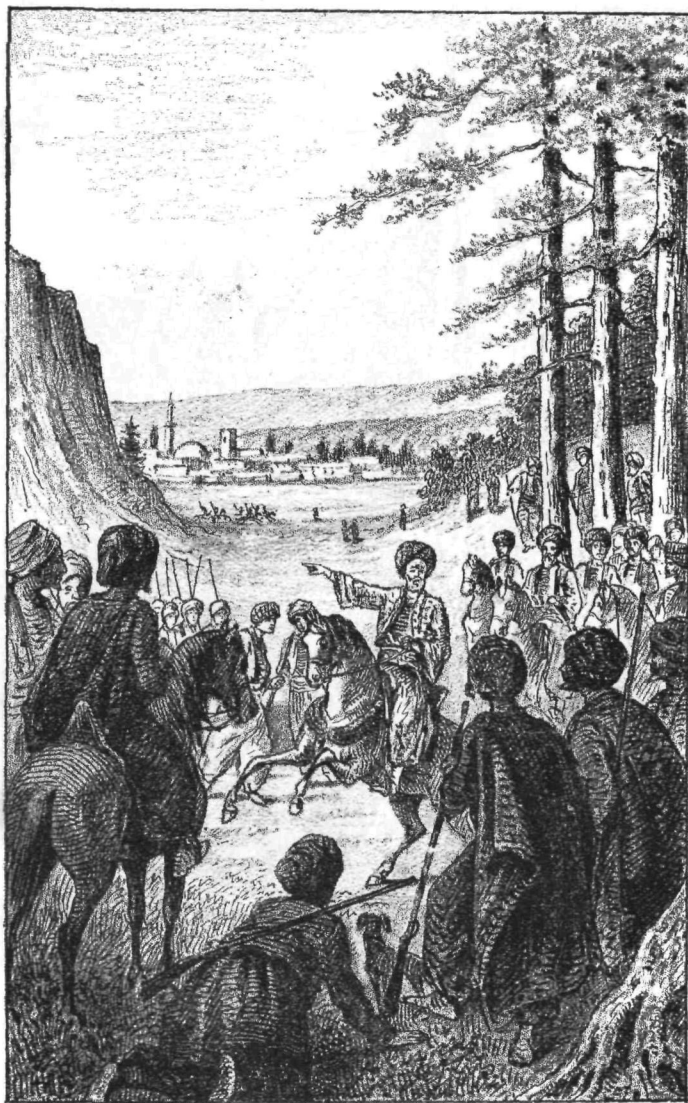
o lepih Libanonskih gorah, ki zapirajo proti severu sveto deželo, stanujeta dva narodiča: Maroniti in Druzi. Prvi so vneti Kristijani, drugi pa nimajo prav za prav nobene vere, niti krščanske, niti mahomedanske, niti židovske, ampak njihova vera je zmes iz raznih verskih nauk. Ti dve plemeni vže živita

Emir Bešir grozni.

več kot osem stoletij v vednih bojih in sovraštvu med seboj. Nekdaj ni bilo tako. Stari, dedni prebivalci na Libanonu so Maroniti. Ti so vzprejeli hitro Kristovo vero. Čeprav so pritiskali nanje razkolniki, čeprav so jih preganjali Mahomedanci, oni niso opešali, marveč ostali so verni in zvesti sinovi sv. katoliške cerkve. Z malim zadovoljni so mirno obdelovali polje po lepih dolinicah, po gorah so pa pasli drobnico. Tako je bilo do l. 1000. Tedaj je pa prihrulo divje, roparsko pleme iz Arabije ter napadlo miroljubne Libanonske sinove. Ti so bili seveda premagani in morali so deliti dedno zemljo s krutimi Druzi. Čeprav je bilo Druzov manj — vseh je sedaj kakih 200.000 — vender so vsled svoje divjosti vedno zatirali

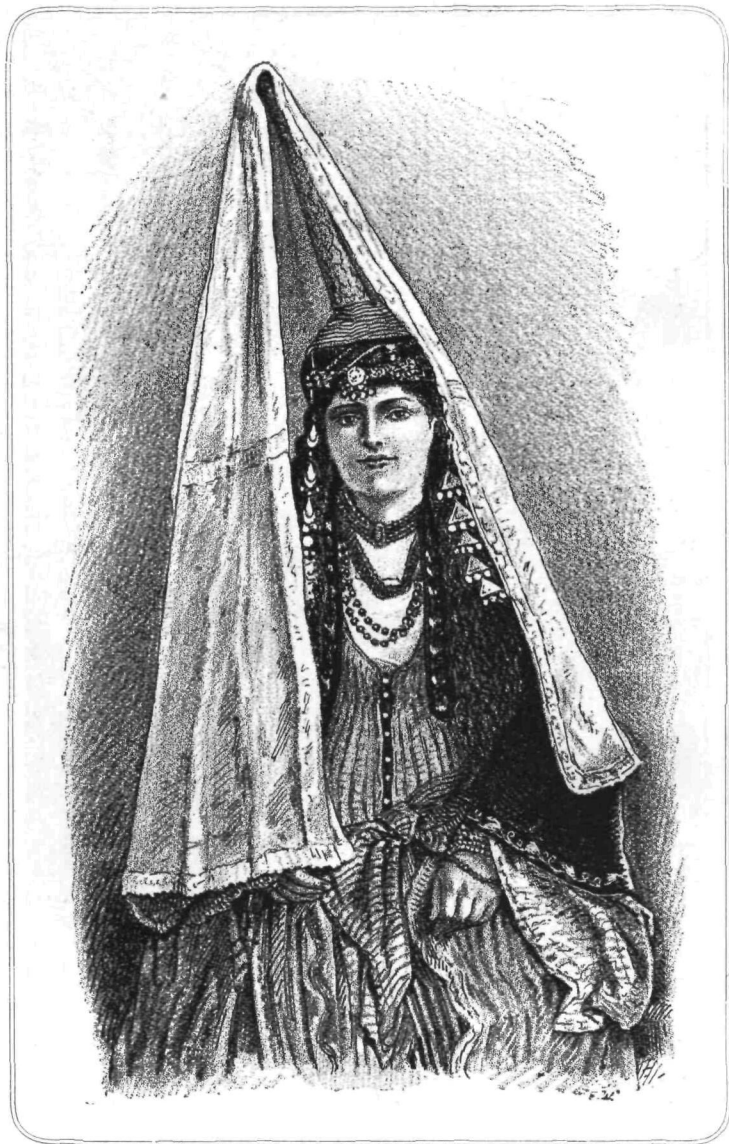
uboge Kristijane. Najsilnejši krvolok mej družijskimi poglavarji je bil **Emir Bešir grozni**. Ta je ravnal tako neusmiljeno z Maroniti, da so se mirni in pohlevni Kristijani uprli njihovemu gospodarstvu in z orožjem branili svoje pravice. Ali siro-

Oblega Djezina.

maki, ki so bili vajeni bolje pluga in pastirske palice, kakor pa puške in sablje, morali so se kmalu udati Druzom. In sedaj so Kristijani trpeli še več, kakor poprej. To se je godilo od 1800—1840 leta. Ker je bilo pa mučenje le presilno, pride jim na pomoč avstrijsko in angleško brodovje ter osvobodi Maronite družijskega jarma. Groznega Emira Bešira so odvedli na Angležko v zapor, Maronite

pa izročili Turkom. Ali ti so se vrlo malo brigali za svojo nalogo, da bi namreč branili in varovali Maronite pred Druzi. Zato so Maroniti prosili pomoči Francozov. Ali to je razgádilo Turke in Druze. Segli so si v roke in sklenili vzajemno zatirati nedolžne Kristijane. In niso se izneverili svoji zaobljubi.

Druzinja.

Kakor so pomagali Druzi Turčinom moriti in požigati po Damasku,*) tako so bili Turki zvesti pomagači Druzom na Libanonu, kjer so požgali **Saido** in **oblegli Djezin**. Prebivalci se niso nadejali nenadnega napada. Zato so popustili mesto in bežali na goro v neki gozd. Toda Druzi so drli za njimi; nekaj beguncev

*) Primerjaj: „Abd-el Kader,“ Vrtec št. 7, letnik 23.

je posekal meč, nekaj jih je pa pokopalo svinčeno zrnje. Nekoliko sto, ponajveč žen in otrok — je pribežalo v gozd, ker so možje branili Druzom v soteski, da niso mogli za begunci. Ker niso Druzi mogli prodreti soteske, priplazili so se na okolu in zažgali gozd na vseh straneh. Tako niso mogli Maroniti ubežati smrti. Kdor je bežal, zalotil ga je Druzov meč ali pa svinčenka. Kdor je ostal v gozdu, bil je sežgan, če ne sežgan, pa zadušen od gostega dima. V **Deir-el-Kamaru** so segnali Turki, ki bi bili morali braniti Maronite, vse krščanske prebivalce pred vojašnico in jih pregovorili, naj jim izroče orožje. Obetali so, da jih bodo potem branili pred Druzi. Ali komaj so prevarani in zbegani Kristijani izročili puške, vže so Turki odprli vrata Druzom, ki so posekali vse Maronite, zažgali njih hiše in jih oplenili.

Tako so prelivali kri za sveto vero stanovitni Maroniti meseca velikega travna 1860 l. in so spričali, da je za Krista umreti sladko in častno.

Da so Druzi pravi posebneži, kaže tudi njihova obleka. Možki posnemajo Turke. Pa vender niso popolnoma tako opravljeni. Nikakor ne morejo zatajati, da nimajo pravega domovja. Zato pa posnemajo druge narode različnih plemen. In tako nastane tista čudna zmes, kakor jo imajo v veri, tudi pri nošah. Prav dobro jih označuje tudi to, da so vedno oboroženi s puško, samokresom in nožem.

Prav posebno čudno so oblečene ženske. Na glavi imajo tako imenovani „**tandur**“, neki rog, ki moli visoko nad glavo. Bogatejše ženske imajo te rogove srebrne in še celó pozlačene. Na ta rog obešajo potem pokrivalo. Navadno je plateno. Spodnja obleka je črna; čeznjo pa povijajo bela zagrinjala. Res so, kakor kaki strahovi, ki jih postavljajo pri nas v koruzo, da plaše vrane.

Kakor sploh na jutrovem, takó se dičijo posebno Druzinjke z raznim lepotičjem. Vse mora bingljati in cingljati okolo ušes, po čelu in po vratú. Če je več kovinskih, zlatih in srebrnih pločic porazobešenih po njej, lepše se ji zdi.

Sploh pa trdé, da so Druzi zeló gostoljubni. Tri dni sme menda ostati pri njih tujec, in strežejo mu prav dobro. Kadar gre pa iz hiše, in je nehala gostoljubnost, utegne prejšnji prijatelj ubiti svojega gosta. Zato mi ne bodemo radi okašali njihove gostoljubnosti; raje verojemimo, da je res takó. *Basnigoj.*

Pri božičnem drevesci.

Krasnó drevesce si božično,
Na tebi sto darov blestí,
Rad gledal v te bi nepremično,
Oj rad vse svoje žive dni!

Otroških let si ti mi slika
Ko upov sto očém migljjá,
Sreé mladó prihodnost mika,
V veselji duša trepetá.

Krasnó drevesce si božično,
Kakó z darili se šibíš!
Življenje moje — tebi slično —
Mar tudi kaj sadú rodiš?

Rakulski.

Listje in cvetje.

Pridnim otrokom na sv. Miklavža večer.

Hčerka:

Kedó takó pozno pred sobo rožljá,
Rujove in tolče na vrata?
Oh, mama, poglejte, kaj hoče mi tá.
Postava vsa črna, kosmata?

Mati:

Ne boj se, otrók takó pridnih kot ti
Hudoba kosmata ne vzame;
Preplašena hitro hudoba zbeží,
Če lépo moliti kdo jame.

Orehov in jabolk svetnik ti podá,
Ki vidiš ga z angeljem stati.
A lepša od zemskih so jabolka ta,
In sladki orehi so — zlati.

Sv. Miklavž:

Tvoj Oče nebeški pošilja ta dar,
Za pridnost je tvojo plačilo.
Če pridna ostaneš, na tebe nikdar
Ne bode nebó pozabilo.

Angelj:

Jaz hodil po potu bom vsakem s tebój,
Privedel v nebesa te sveta,
In tam boš presrečna kot angelj z menój
Hvalila na veke Očefa.

F. N.

Mladi učenec.

Jaz mlad sem učeneč,
Le meter visók;
A vender smem reči,
Da vrl sem otrók!

Saj sam se oblačim,
Umivam se sam,
In v šoli nalóge
Najbolje jaz znam.

Ko k jedi prisedem,
Zahvalim Bogá,
Ki jesti in piti
Do sita mi dá.

Očeta in mater
Jaz ljubim gorkó
Ter slušam ju vedno
Spoštljivo, lepó!

Ko pride pa večer,
Molitev zvršim
Ter v pósteljci svoji
Presládko zaspim.

Jaz mlad sem učeneč,
Le meter visók!
Recite: li nisem
Res priden otrók? —

Janko Leban.

Prazna želja.

Po morju širnem ladja plava,
Brdák mladenič v njej sedi,
Veselje ga izpreletáva,
V domovje ljubljeno hití.

V tujini bil je mnoga leta,
Domóv si vedno je želèl,
Tam ima starega očeta,
Ki bode ga objet hitèl.

V obližje dóma že pripluje,
 Kó zabesni vihár strašán —
 Ob skali ladja se razsuje
 Sin v morji najde — grob
 hladán . . .

Janko Leban.

Rešitev rebusa v 11. „Vrtčevem“ listu:

Zlato se mora v ognji čistiti, človek pa v skušnjavah.

Prav so ga rešili: Gg. Jak. Inglič, naduč. v Idriji; Mat. Rant, naduč. na Dobrovi; G. Kozelj, učitelj pri sv. Gotardu; Jernej Črnko, učitelj pri Št. Jurji v slov. gor. (Štir.); Strmšek, učitelj v Št. Petru na Med. selu (Štir.); Wohinez, učit. v Kresnicah; Hinko Paternoster, učitelj v Radomljah; Ivan Zupančič, učit. v Selu pri Ptujci; Franc Venišnik, orgljavec na Mariji Reki (Štir.); Matej Vurnik, orgljavec v Kresnicah; Fran Šivilaskup v Horjulu; Henrik Robinšak, uradnik v Radgoni; Retenski Gruden pri Laščah; Viktor Karlinger, dij. v Ljubljani; Anton Kos in Martin Pečarič, dijaka v Novem Mestu; Janez Ogradi, Julij Troha in Henrik Radej, dijaki v Celji; Tonček Šlamberger, učenec v Ljutomeru; Pepi Otoničar, učenec na Raki; Janez Stuler, uč. v Mozirji; Vinko Marinko, uč. v Rudolfovem; Janez Brauner, učenec na Dobrni (Štir.); Vilh. Rössner, Ferd. Plaskan, Janez Vratnik in Alojzij Lah, učeneci v Braslovčah (Štir.). — Ana Šket, gospa v Dramljah (Štir.); Marija Leben, deklė v Horjulu;

Izabela pl. Garzarolli, gospodična na Razdrtem; Katarina Maruško, švelja v Stavenšineah (Štir.); Alojzija Potočnik, deklė v Slavini; Marija in Leopoldina Rantova na Dobrovi; Ana Zakonjšek, Frančiška Lobnikar, Nežika Medved in Viktorija Jerman, učenke na Mariji Reki (Štir.); Maljka Tribnik, učenka v Zrečah; Ema Gantar na Čatežu ob Savi; Rozika Reisinger, Katka Cebek, Terezina Bračič, Micika Jerenko, Julika Pečnik, Julika Painkiher, Ivanka Cebek, Marijea Veronek, Marijea Cesnik, učenke v Selu pri Ptujci; Amalija Stuler v Mozirji (Štir.); Karla Lunder, učenka na Raki; Emilija Jarc, Alenka Juhart, Alojzija Povše, Marijea Šketa, Jožefa Žibret, Marijea Dobrišek, Marijea Ortl, Marijea Plaskan, Marijea Rudl, Marijea Korun, Marijea Grah, Marijea Muhovec, Jožefa Pšakar, Terezina Bošnjak, Marijea Radišek, Rozika Klančnik in Cilka Sporn, učenke v Braslovčah.

Gosp. Barle v Z.: Lepa hvala za poslane stvari. Prosimo, da nas podpirate tudi z bodočim letom. Pristrčen naš pozdrav! — Jos. V. v Lj.: Da-si Vam nedostaje časa, vender upamo, da ostanete i z novim letom sotrudnik našemu „Vrtcu.“ Bog Vas živi! R. L. na R.: Vaša „glosa“ ne ugaja našemu listu. — I. B. Z. v Lj.: Ni še dovršeno, da bi bilo za javnost, ako ne verojamete, pa puskusite, kje drugje.

Rebus.

(Priobčl F. Stegnar.)

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

👉 Vabilo k naročbi. 👈

Denašnji list zvršuje **tri in dvajseto „Vrtčevo“** leto, in ako Bog dá, začne „Vrtec“ s prihodnjim letom **svoj štiri in dvajseti tečaj.**

Predno vabimo k novi naročbi, sveta dolžnost nam je, da se prav iskreno zahvalimo vsem ónim našim in „**Vrtčevim**“ prijateljem, ki so nam z naročnino in nabiranjem naročnikov pripomogli v to, da se je „**Vrtec**“ mej našo dobro slovensko mladino širil ter se vže tri in dvajset let tudi ohranil. Ti naši prijatelji, tega smo si svésti, skrbeli bodo tudi še dalje, da se „**Vrtcu**“ njegov obstanek tudi dalje še zagotóvi. A tudi mi od svoje stráni smo si prizadejali vse, da bi, kolikor mogoče, zadovolili svojim prijateljem in naročnikom. Da-si je bilo naše podjetje v preteklih letih silno težavno, vender se nismo bali ne truda ne obilih troškov pri „**Vrtčevem**“ izdavanji in uredovanji. Še vsako leto se je nabralo toliko naročnikov, da smo list izdajali, da-si težavno, a vender brez kake gmotne izgube, in tako bode Bog dal tudi še za naprej V prvi vrsti gre tedaj hvala vsem ónim rodoljubom in prijateljem naše slovenske mladine, ki so naš list podpirali z **rédno** naročnino; ako bi teh ne bilo, ne imel bi zdaj „**Vrtec**“ ónih tál v našem národu, kakor jih imá; od vseh stranij nam dohajajo poročila, da se je „**Vrtec**“ naši mladini takó omilil, da ga povsod čitajo z veseljem in da ne morejo biti brez njega. To nas veseli in nam daje pogum k novemu delovanju.

Zatorej se hočemo v bodočem letu zopet žrtovati v **dušni in telesni** prid naše slovenske mladine. Skrbeti hočemo tudi v prihodnje, da se nam naša nežna mladina ne iznevéri, ne iztují in ne okúži v sedanjih jako burnih časih, nego da raste Bógu in ljudém na čast in veselje ter v korist in blagor drage nam domovine.

Da pa to svojo težavno nalogo srečno izvédemo, prósimo vsakega pravega rodoljuba in prijatelja slovenske mladine, naj nam ne vzkráti svoje podpore, temveč prizadeva naj si, da nam še vsaj po jednega novega naročnika pridóbi. Kdor se ne more sam naročiti na naš list, prosimo ga, naj ga kómu drugemu priporóči v podporo in naročbo.

Brez obile naročnine **dobrega** lista izdajati ne moremo, a **slabega** lista izdajali ne bi radi; zatorej se nadejamo, da naša prošnja do slovenskih rodoljubov in prijateljev slovenske mladine ne ostane brez uspeha.

Program našemu listu ostane tudi bodoče leto neizpremenen, to je, kakor do sih dob, takó ostane „**Vrtec**“ tudi v prihodnjem letu še vedno to, v kar je odménjen: **slovenskej mladini v pouk in zabavo.**

Prizadevali si bodemo, da bode vsak njegov list z bodočim letom zanimiv ne samó po vsebini, nego tudi po različnosti sestavkov. Vsebina mu bode taka, da bode ustrežal mali a tudi bolj odrasli slovenski mladini, slovenskim učiteljem, starišem in sploh odgojiteljem mladine.

Cena „**Vrtčeva**“ ostane še vedno ista, namreč:

👉 Za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr.

Naročnina naj se nam še **ta mesec** pošlje, da bodemo znali prirediti primerno število listov.

Uredništvo „Vrtčevo“,

mestni trg št. 23 v Ljubljani.

„**Vrtec**“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji za vse leto 2 glđ. 60 kr., za pol leta 1 glđ. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčevo“, mestni trg, št. 23, v Ljubljani.

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič** — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani,

